

DZIEJE NAJNOWSZE

PL ISSN 0419-8824
INDEKS 355682

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

<http://rcin.org>

4-2009

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

DZIEJE NAJNOWSZE

**Rocznik XLI
2009
4**

WARSZAWA 2009

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszcza,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

Wydanie publikacji dofinansowane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
(Umowa nr 565/DWB/P/2009)

KOMITET REDAKCYJNY

Krzysztof Kawalec, Tadeusz Kisielewski, Piotr Łossowski, Piotr Madajczyk,
Wojciech Materski, Jan Molenda, Andrzej Nowak, Tadeusz Radzik, Wojciech Rojek,
Tomasz Schramm, Rafał Stobiecki, Ryszard Sudziński, Włodzimierz Suleja,
Jacek Tebinka, Zygmunt Zieliński, Elżbieta Znamierowska–Rakk, Janusz Żarnowski

REDAKCJA

Małgorzata Gmurczyk–Wrońska (sekretarz), Magdalena Hulas,
Marek K. Kamiński, Andrzej Koryn, Krzysztof Michałek,
Tadeusz Wolsza (redaktor naczelny)

TŁUMACZ

Aleksandra Rodzińska–Chojnowska

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00–272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831–02–61

ISSN 0419–8824

© Instytut Historii PAN & Wydawnictwo DiG, 2009

Wydawca: Wydawnictwo DiG Sp.j.
PL 01–524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4
tel./fax (+4822) 839–08–38
e–mail: biuro@dig.pl <http://www.dig.pl>

Druk cyfrowy
ELPIL w Siedlcach

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Paweł Szulc — <i>Polskie Radio Szczecin w życiu politycznym, społecznym i kulturalnym Szczecina w latach 1945–1949</i>	3
Małgorzata Gałęziowska — <i>Spory o sens pracy. Normatywny i praktyczny wymiar ethosu pracy w socjalizmie — na przykładzie Więzienia Progressywnego w Jaworznie (1951–1953)</i>	31
Tomasz J. Biedroń, Anna Siwik — <i>Operacja „Spotlight” w województwie krakowskim (1955–1956)</i>	47
Tadeusz Kisielewski — <i>Stan świadomości politycznej w partii w świetle dokumentacji Biura Politycznego Komitetu Centralnego PZPR w okresie obrad „okrągłego stołu”</i>	59

PRZEGLĄD BADAŃ

Ryszard Sudziński — <i>Rok 1989 w historiografii polskiej — z perspektywy dwudziestolecia</i>	79
---	----

AUTOREFERATY

Artur Mękowski — <i>Polskie dziejopisarstwo na uchodźstwie wobec przemian w historiografii krajowej po 1945 r.</i>	95
Rafał Leśkiewicz — <i>Wojskowy Sąd Rejonowy w Poznaniu (1946–1955). Procesy archiwotwórcze</i>	101

MATERIAŁY

<i>Nieznane dokumenty dotyczące powstania gabinetu Kazimierza Świtalskiego (tzw. pierwszego rządu „pułkowników”) 14 IV 1929 r.</i> — Paweł Duber	109
<i>Genealogia Adama Czerniakowa — prezesa warszawskiego Judenratu</i> — Marcin Urynowicz	115

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Henryk Bartoszewicz — <i>Polityka wschodnia II Rzeczypospolitej w świetle polskich dokumentów dyplomatycznych z 1931 r.</i>	127
---	-----

* * *

Alessandro Gionfrida, <i>L'Italia e il coordinamento militare „interalleato” nella prima guerra mondiale</i> — Stanisław Sierpowski	144
Stanisław Buchowski, <i>Konflikt polsko–litewski o Ziemię Sejneńsko–Suwalską w latach 1918–1920</i> — Dariusz Fabisz	146
Edward Kołodziej, <i>Zarys dziejów Archiwum Akt Nowych w latach 1919–2008</i> — Janusz Szczepański	151
Jürgen Stroop, <i>Żydowska dzielnica mieszkaniowa w Warszawie już nie istnieje!</i> [<i>Es gibt keinen jüdischen Wohnbezirk in Warschau mehr!</i>], oprac. Andrzej Żbikowski — Bogusław Kopka	155
<i>Kedyw Okręgu Warszawa Armii Krajowej. Dokumenty — rok 1944</i> , wybór i oprac. Hanna Rybicka — Marek Ney–Krwawicz	158
Dmytro Doncow, <i>Nacjonalizm</i> — Bogumił Grott	160
Mariusz Bechta, „...między Bolszewią a Niemcami”. <i>Konspiracja polityczna i wojskowa Polskiego Obozu Narodowego na Podlasiu w latach 1939–1952</i> — Wiesław Charczuk	165
Marc Shore, <i>Kawior i popiół. Życie i śmierć pokolenia oczarowanych i rozczarowanych marksizmem</i> — Rafał Stobiecki	172
Adam F. Baran, <i>Walka o kształt harcerstwa w Polsce (1980–1990). Niepokorni i niezależni</i> — Marcin Drewicz	176

ŻYCIE NAUKOWE

<i>Konferencja „Spojrzenie na Polski Wrzesień 1939 roku”</i> — Tadeusz Kondracki	183
--	-----

LISTY DO REDAKCJI

List do redakcji „Dziejów Najnowszych”. Przyczynek do <i>Dzieł wybranych</i> Wincentego Witosa — Tadeusz Kisielewski	187
--	-----

Wśród naszych Autorów m.in.:

Dr Henryk Bartoszewicz — pracownik naukowy Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie

Dr hab. Tomasz J. Biedroń — prof. Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Dr Wiesław Charczuk — adiunkt w Instytucie Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach

Dr Dariusz Fabisz — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu w Zielonej Górze

Dr Małgorzata Gałęziowska — adiunkt w Wyższej Szkole Informatyki i Ekonomii Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Olsztynie; pracownik naukowy Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

Prof. dr hab. Bogumił Grott — w Instytucie Religioznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Prof. dr hab. Tadeusz Kisielewski — w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Dr hab. Tadeusz Kondracki — docent w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr Bogumił Kopka — pracownik naukowy Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie

Dr Rafał Leśkiewicz — pracownik naukowy Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie

Dr Artur MękarSKI — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Kielcach. Filia w Piotrkowie Trybunalskim

Dr hab. Marek Ney-Krwawicz — docent w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Prof. dr hab. Stanisław Sierpowski — w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr hab. Anna Siwik — prof. Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie

Prof. dr hab. Rafał Stobiecki — w Instytucie Historii Uniwersytetu w Łodzi

Prof. dr hab. Ryszard Studziński — w Instytucie Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Prof. dr hab. Janusz Szczepański — w Instytucie Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Mgr Paweł Szulc — pracownik naukowy Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie

Dr Marcin Urynowicz — pracownik naukowy Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać na dyskietkach w formacie PC lub MAC oraz w dwu egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm: na stronie po 30 wierszy po ok. 60 znaków, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony (oraz dokładny adres).

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np. itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części — arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości 1 strony maszynopisu na tej samej dyskietce co artykuł.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi: na **2009 r.** — **20 zł.**
Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest powiększona o rzeczywisty koszt wysyłki.

Prenumerata krajowa: przez „RUCH” S.A. — wpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania.

Prenumerata opłacana w złotych ze zleceniem wysyłki za granicę: informacji o warunkach prenumeraty i sposobie zamawiania udziela „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33, tel. (+4822) 532-87-31 — prenumerata płatna w walucie obcej; tel. (+4822) 532-88-16, 532-87-34 (dla osób fizycznych), 532-88-19 (dla osób prawnych)

— infolinia 0 804 200 600

Wpłaty w PLN na konto w banku PEKAO S.A. IV O/Warszawa, No. 68 1240 1053 1111 0000 0443 0494 lub w kasie Oddziału.

Dokonując wpłaty za prenumeratę w banku czy też w Urzędzie Pocztowym należy podać: nazwę naszej firmy, nazwę banku, numer konta, czytelny pełny adres odbiorcy za granicą, okres prenumeraty, rodzaj wysyłki (p-tą priorytetową czy ekonomiczną) oraz zamawiany tytuł.

Warunkiem rozpoczęcia wysyłki prenumeraty, jest dokonanie wpłaty na nasze konto.

Prenumerata opłacana w dewizach przez odbiorcę z zagranicy: przelewem na nasze konto w banku, SWIFT banku: PKOPPLPWWA4

w USD PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 54 1240 1053 1787 0000 0443 0508

w EUR PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 46 1240 1053 1978 0000 0443 0511

po dokonaniu przelewu prosimy o przesłanie kserokopii polecenia przelewu z podaniem adresu i tytułu pod nr faxu +4822 532-87-31.

Informujemy, że klienci płacący z zagranicy mogą też dokonać wpłaty na prenumeratę kartami kredytowymi VISA i MASTERCARD w internecie <http://www.ruch.nor.pl>

Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. r. następnego

do 5 III — na II kw. r. bieżącego

do 5 VI — na III kw. r. bieżącego

do 5 IX — na IV kw. r. bieżącego

Bieżące numery oraz wszystkie dostępne od 1999 r. można również kupić lub zamówić w Wydawnictwie DiG:

01-524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4

tel./fax (+48 22) 839 08 38

e-mail: dig@dig.pl; <http://www.dig.pl>

Na terenie kraju wpłat można dokonywać także w oddziałach terenowych firmy KOLPORTER S.A., właściwych dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Szczegółowe informacje — bezpłatna infolinia 0 801 205 555

lub na stronie internetowej <http://www.kolporter.com.pl>

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

CHZ Ars Polona S.A.

03-933 Warszawa, ul. Obrońców 25, Poland

<http://www.arspolona.com.pl>

tel./fax (+4822) 509 86 09

cena 20,00 zł (w tym 0% VAT)
Nakład 500 egz.

ISSN 0419-8824

<http://rcin.org.pl>